

CARİ AÇIK ARTIYOR DÖVİZ GİRİŞİ YAVAŞLIYOR

Olađan döviz giderleri ile olağan döviz gelirleri arasındaki farkı (açığı) ödemeler bilançosundan izliyoruz. Aylık ve yıllık döviz açığına da cari açık diyoruz. Cari açığın (döviz açığı) finansmanı şart. Finans edilemezse, ekonomi durur.

Yıllık cari açık 2011 yılında 74 milyar dolara yükselince, ekonomi yönetimi frene bastı. Ekonomi yavaşladı. Özellikle ithalat harcamalarının azalması sonucu yıllık cari açık 35 milyar dolar dolayına indi.

Cari açığın öncelikle dış kaynaklardan finans edilmesi gerekiyor. Dış kaynaklardan ülkeye 3 pencereden döviz giriyor. (1) Birinci pencere yatırım için ülkeye giren kalıcı dövizler. (2) İkinci pencereden, hisse senedi satın almak veya Devlet İç Borçlanma Senedi satın almak için döviz girişı var. Buna da portföy yatırımı için ülkeye giren döviz deniyor. (3) Üçüncü pencereden, borç olarak alınan dövizler giriyor.

Bu 3 pencereden giren döviz açığı kapatmaya yetmezse, açık ülkenin döviz rezervlerinden kapatılıyor. Tersini olur, ülkeye giren döviz açıktan fazla olursa, fazlalık döviz rezervlerine ekleniyor.

İthalat artınca...

Döviz giderinin ana kalemi ithalat harcamaları. İthalat talebi artınca döviz ihtiyacı artıyor. Döviz gelirinin ana kaynakları ise ihracat ve turizm gelirleri. Tarım, sanayi ve üretimde ithal girdi oranının yüksek olması nedeniyle, üretim artınca, ekonomi canlanınca ithalat arttığından cari açık da büyüyor. 2017'nin başında aylık cari açık rakamları 3 milyar doların altındayken nisanda 4, mayısta 5.3, haziranda 3.8, temmuzda 5.1 milyar dolara yükseldi. Cari açık geçen yılın açığının üzerinde. Geçen yılın ilk 7 ayında açık 21.4 milyar dolarken, bu yıl 25.9 milyar dolar oldu. Yıl sonunda 37.1 milyar dolara ulaşması bekleniyor. Açığın büyümemesi önemli ama daha da önemlisi, açığın yurt dışı kaynaklardan finanse edilebilmesi. İlk 7 ayda açığı yurt dışı kaynaklardan finanse edemedik. 4.8 milyar dolar rezervdeki dövizleri kullandık.

Rezervi harcıyoruz

Temmuzda da aynı sorunla karşılaştık. Açığı kapatmak için döviz rezervleri 2.4 milyar dolar azaldı. Temmuzda giriş ve çıkışlardan sonra net olarak doğrudan yabancı sermaye olarak ülkeye 1.0 milyar dolar girdi. Portföy yatırımı için giren döviz net 570 milyon dolar. Net kredi girişı 1.8 milyar dolar oldu. Bunlara net hata noksan kaleminden, nereden geldiği belli olmayan 911 milyon dolar eklenince toplam döviz girişı 2.7 milyar dolara ulaştı. Döviz girişı 2.7 milyar dolar, döviz açığı 5.1 milyar dolar olunca, rezervlerden 2.4 milyar dolar kullanmak zorunda kalındı.

İhracat ve turizm gelirinin artmasının döviz açığını küçültmesini bekliyoruz ama ithalat harcamaları ihracat ve turizm gelirlerindeki artıştan daha hızlı artınca döviz açığı küçülecek yerde büyüyor.

Ekonomi canlanmaya başlayınca, ithalatın artmasını önlemek zorundayız. Bunun da tek bir formülü var. Tarımda ve sanayide üretim yapımızı değiştireceğiz. Üretimde ithalat bağımlılığını azaltacağız.